

Nr 876

Av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., angående rätten till förtidspension och invaliditetsersättning.

(Lika lydande med motion nr 755 i Första kammaren)

Reglerna om förtidspensionering

Enligt lagen om allmän försäkring utgår folkpension i form av förtidspension till försäkrad vars arbetsförmåga är nedsatt med minst hälften. Är arbetsförmågan nedsatt i sådan grad att intet eller endast en ringa del därav återstår, erhåller den försäkrade hel förtidspension. I förarbetena har detta uttryckts så att nedsättningen skall vara minst fem sjättedelar. Om arbetsförmågan är nedsatt i mindre grad men likväl med avsevärt mer än hälften, utgår två tredjedelar av hel förtidspension. Denna grad av invaliditet har i förarbetena uttryckts så, att nedsättningen skall vara mindre än fem sjättedelar men minst två tredjedelar. I övriga fall utgår en tredjedel av hel förtidspension; arbetsförmågan skall då vara nedsatt med mindre än två tredjedelar men minst med hälften. Man räknar inte med en nedsättning av arbetsförmågan som inte uppgår till minst hälften.

Samma regler gäller för rätt till tilläggspension i form av förtidspension.

En persons arbetsförmåga kan alltså vara nedsatt med nästan men inte fullt hälften. I ett sådant fall beviljas inte förtidspension. Det torde stå klart att en sådan person inte har möjlighet att uppnå på långt när samma inkomst som han hade haft om han varit fullt arbetsför. Många delvis invalidiserade personer har därför stora ekonomiska svårigheter att brottas med. Från trygghetssynpunkt är det angeläget att reglerna ändras så att förtidspension kan beviljas även vid lägre invaliditetsgrad än 50 procent. En förbättring skulle vara om t. ex. en tredjedels invaliditet berättigade till en tredjedel av hel förtidspension och två tredjedelars invaliditet till två tredjedelar av hel förtidspension.

Reglerna om invaliditetsersättning

Invaliditetsersättning är en folkpensionsförmån som utgår till försäkrad mellan 16 och 67 år som inte åtnjuter allmän pension (här bortses från den form av invaliditetsersättning för barn under 16 år som benämnes vårdbidrag).

Berättigad till invaliditetsersättning är dels den som är blind (om blindheten inträtt före 63 års ålder), dels den som utför förvärvsarbete men på grund av höggradig nedsättning i kroppsorgans funktion behöver avsevärd fortlöpande hjälp av annan person (t. ex. för att förflytta sig till och från arbetsplatsen) eller har be-

tydande merutgifter för färdmedel eller andra hjälpmedel för att kunna utföra arbetet.

Från blinda bortses i det följande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 90 år 1962 återges på s. 178 f. socialförsäkringskommitténs uttalande beträffande syftet med invaliditetsersättningen:

Vid det av kommittén förordade invaliditetsbegreppet kan det, yttrar kommittén, inträffa att vederbörande trots synnerligen betydande medicinska defekter inte är berättigad till förtidspension, beroende på att hans arbetsinkomst relativt sett är hög. Anledningen till att han har så stor inkomst kan vara att han besitter en osedvanligt stor arbetsvilja. Det kan vidare vara så att förvärvandet av arbetsinkomsten möjliggöres genom att han får hjälp av anhöriga eller andra för att kunna ta sig till eller från arbetsplatsen eller får personligt bistånd av annan i arbetet eller skaffar sig särskilda hjälpmedel för färderna eller för arbetets utförande, vilket kan förorsaka honom stora utgifter. Kommittén anser, att det i fall som de nu åsyftade är angeläget att samhället vidtager särskilda åtgärder för att uppmuntra till arbete — — —.

Bestämmelsernas utformning innebär, att starka krav på både invaliditet och hjälpbehov eller merutgifter ställes för att invaliditetsersättning skall kunna beviljas. Praxis har även utvecklats så att bestämmelserna tillämpas restriktivt. En antydan härom finns i uppgiften om antalet den 31 december 1968 utgående invaliditetsersättningar i hela landet. Det utgjorde 3 124 (i detta antal ingår även blinda).

Den restriktiva tillämpningen av reglerna för invaliditetsersättning ledde till att pensionsförsäkringskommittén fick i uppdrag att utreda bl. a. frågan om möjligheten till gradering av dessa tillägg som tidigare utgick med 50 procent av basbeloppet. Kommitténs sedermera framlagda förslag (SOU 1965:62) om gradering av invaliditetsersättning i 30 respektive 60 procent av basbeloppet antogs av riksdagen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 59 år 1966 återges på s. 13 kommitténs motiv för införande av en lägre nivå. Kommittén ansåg att behov därav förelåg ”i de fall då någon som utför förvärvsarbete är i behov av avsevärd fortlöpande hjälp av annan person eller får vidkännas betydande merutgifter för färdmedel eller andra hjälpmedel för att kunna utföra förvärvsarbetet. Kommittén anser att tröskelproblemet beträffande invaliditetsersättningen bör minskas genom införandet av en lägre nivå. Om den högre eller den lägre nivån av invaliditetsersättningen skall utgå, bör enligt kommitténs mening i huvudsak bli beroende av hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.”

Den åsyftade möjligheten att bevilja invaliditetsersättning i större omfattning än vad tidigare skett synes emellertid inte ha tillvaratagits; stor restriktivitet iakttogs alltså vid tillämpningen. Möjligen finns det flera förklaringar härtill, men en av dem må här framhållas.

När graderingen infördes bibehölls alltså huvudkravet för invaliditetsersättning, nämligen höggradig nedsättning i kroppsorgans funktion. I de flesta fall, då försäkringskassa avslår ansökan om invaliditetsersättning, torde det vara för att vill-

koret om höggradig nedsättning i kroppsorgans funktion inte anses vara uppfyllt. Mera sällan torde anledningen vara att hjälpbehovet eller merutgifterna ansetts vara för obetydliga.

Vid utgången av 1968 löpte 2 615 hela invaliditetsersättningar och blott 509 halva sådana.

Av det anförda framgår att en lagändring som innebär en liberalisering av huvudkravet på höggradig nedsättning i kroppsorgans funktion skulle medverka till att invaliditetsersättning skulle kunna beviljas ett större antal personer, vilka trots handikapp utför förvärvsarbete. Det bör ligga i samhällets intresse att uppmuntra till arbete i dylika fall.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi,

att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om

1. skyndsam utredning rörande frågan om arbetsförmågans nedsättning för erhållande av förtidspension;
2. skyndsam utredning rörande liberalisering av huvudkravet om höggradig nedsättning av kroppsorgans funktion för erhållande av invaliditetsersättning.

Stockholm den 28 januari 1969

Rune Gustavsson (cp)
i Alvesta

Alvar Andersson (cp)
i Knäred

Torsten Gustafsson (cp)
i Stenkyrka

Gunnel Jonäng (cp)

Thorbjörn Fälldin (cp)

Nr 877

Av herr Hedin och fru Kristensson, om ersättning från den allmänna försäkringen för resekostnader i samband med sjukgymnastisk behandling.

(Lika lydande med motion nr 757 i Första kammaren)

Stockholm den 28 januari 1969

Carl Eric Hedin (m)

Astrid Kristensson (m)
